

โครงการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2564

ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลแรงงานนอกระบบ จึงได้ดำเนินการสำรวจแรงงานนอกระบบขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2548 เพื่อให้มีข้อมูลใช้อย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการสำรวจเป็นประจำทุกปี ซึ่งดำเนินการสำรวจพร้อมกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในไตรมาสที่ 3 เดือนกรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลแก่หน่วยงานด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน การบริหารจัดการ และใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อศึกษาถึงแรงงานนอกระบบ ในการขยายความคุ้มครอง หรือการประกันสังคมให้ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ เพื่อให้ผู้ที่ทำงานเป็นแรงงานนอกระบบได้เข้าถึงการประกันสังคม หรือความคุ้มครองจากการทำงาน ได้รับความเป็นธรรม มีความมั่นคงจากการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้แรงงานนอกระบบเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะต่างๆ ของประชากรที่มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคม หรือไม่ได้รับความคุ้มครองจากการทำงานตามกฎหมายแรงงาน ซึ่งข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสำรวจ ได้แก่

1. จำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบและนอกระบบ
2. ลักษณะทางประชากรและสังคม ของแรงงานในและนอกระบบ เช่น อายุ เพศ การศึกษา ที่สำเร็จ อาชีพ อุตสาหกรรม ชั่วโมงทำงาน ค่าจ้างหรือเงินเดือน เป็นต้น
3. ข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เป็นต้น

คัมรวม

การสำรวจโครงการนี้คัมรวม คือครัวเรือนส่วนบุคคล และครัวเรือนกลุ่มบุคคล (ประเภทคนงาน) ทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ ยกเว้น ครัวเรือนชาวต่างประเทศที่ทำงานในสถานทูตหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีเอกสิทธิ์ทางการทูต

สำหรับครัวเรือนที่เข้าข่ายการแ่งนับของการสำรวจ ได้แก่ครัวเรือนส่วนบุคคลและครัวเรือนกลุ่มบุคคล ซึ่งจะมีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อครัวเรือนตัวอย่าง

บุคคลที่เข้าข่ายการแ่งนับ ได้แก่ ผู้ที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง และผู้ที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างในครัวเรือนกลุ่มบุคคล (ประเภทคนงาน)

หมายเหตุ กรณีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นทหารประจำการไม่ว่าจะปฏิบัติงานในแผนกใดก็ตามจะไม่เข้าข่ายการแ่งนับ โดยให้เลือกค่านำหน้าชื่อเป็นทหาร (ประจำการ) และบันทึกชื่อ นามสกุล เท่านั้น และยุติการสัมภาษณ์โดยไม่นับเป็นสมาชิกของครัวเรือน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจได้ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ โดยผนวกคำถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ในระหว่างวันที่ 1 – 12 ของเดือน กรกฎาคม สิงหาคม และกันยายน พ.ศ. 2564 มีครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 83,880 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนตัวอย่างในเขตเทศบาล 48,960 ครัวเรือน (รวม กรุงเทพมหานคร 4,800 ครัวเรือน) และนอกเขตเทศบาล 34,920 ครัวเรือน สำหรับวิธีการเก็บรวบรวม

ข้อมูลใช้การสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีประสบการณ์ในการสำรวจ ทั้งนี้ ในกรุงเทพมหานครใช้พนักงานทำการสัมภาษณ์ จำนวน 44 คน ในจังหวัดอื่น ๆ จำนวน 830 คน

การประมวลผลข้อมูลและการเสนอผล

แบบสอบถามที่ถูกบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องแท็บเล็ตในภาคสนาม พร้อมกับดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล เพื่อเตรียมการประมวลผลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. พนักงานสนามจัดส่งข้อมูลจากเครื่องแท็บเล็ตขึ้น server
 - สถจ./บจ. ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นบน Web Application ก่อนส่งขึ้น server
2. Export ข้อมูล text file
3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในส่วนกลาง
 - Machine edit (structure, range, consistency check)
 - ตรวจสอบความถูกต้องของ IDEN และตรวจสอบข้อมูลบางรายการ
 - จัดทำข้อมูลที่พร้อมเดินตารางประมวลผล
4. ตรวจสอบผลการสำรวจ วิเคราะห์และสรุปผล เพื่อจัดทำรายงานผลการสำรวจเป็นรายปี ทั้งระดับภาค และระดับจังหวัด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ
 - 1.1 เพื่อประกอบการวางแผน และกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการขยายความคุ้มครองหรือประกันสังคมให้แก่แรงงานนอกระบบ
 - 1.2 เพื่อศึกษาถึงจำนวนแรงงานนอกระบบที่ยังขาดความคุ้มครองตามกฎหมาย และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม
 - 1.3 เพื่อศึกษาถึงรายได้ของแรงงานนอกระบบ ให้ได้รับความเป็นธรรม และมีความมั่นคงในชีวิต
2. เพื่อให้แรงงานนอกระบบได้เข้าถึงสวัสดิการ ความคุ้มครอง หรือหลักประกันจากการทำงาน

หน่วยงานที่ใช้ข้อมูล

ใช้เป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ ดังนี้

1. กระทรวงแรงงาน
 - สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการประเมินผลแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2563 – 2565 (สสช. เป็นอนุกรรมการประสานแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ)
 - สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ใช้เป็นข้อมูลเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวด้านแรงงานและสถานการณ์ของเศรษฐกิจและสังคมที่กระทบต่อแรงงาน
 - กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนและออกกฎหมายควบคุมและเพิ่มสวัสดิการให้แก่แรงงานนอกระบบ

- สำนักงานประกันสังคม ใช้ข้อมูลเพื่อศึกษาจำนวนแรงงานนอกระบบที่ยังขาดความคุ้มครองตามกฎหมายและสวัสดิการที่เหมาะสม

2. ASEANstats ใช้ข้อมูลตัวชี้วัดแรงงานนอกระบบนอกภาคเกษตรกรรมเพื่อติดตามประเมินผลตามเป้าหมายประชาคมอาเซียนสำหรับการทำงานที่มีคุณค่า (Decent Work)

3. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ใช้ข้อมูลเพื่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มแรงงานในระบบ นอกระบบจำแนกตามอุตสาหกรรม

4. สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ใช้ข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

- ใช้ข้อมูลเพื่อศึกษาการจัดทำ GDP ในส่วนของกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกระบบที่ขาดหายไปจากระบบฐานข้อมูลบัญชีประชาชาติ

5. ผู้ใช้อื่นๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษา ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการการจัดทำวิจัย
